

Article Arrival : 24/07/2021

Published : 27.09.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3407>Reference Çiftçi, S., Sağlam, A., Sağlam, H. (2021). "İnternetin Bilinçli Kullanımı ve Güvenli İnternet Kullanımında Öğretmen Ve Okul Yöneticilerinin Rolü" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:87; pp:3915-3926

İNTERNETİN BİLİNÇLİ KULLANIMI VE GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMINDA ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN ROLÜ

The Role Of Teachers And School Administrators In The Conscious Use Of The Internet And Safe Internet Usage

Dr. Serkan ÇİFTÇİ

MEB, mail:serkanciftci65@gmail.com, Van/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0949-1267>**Abdulkadir SAĞLAM**

MEB, mail:saglam6888@gmail.com, Van/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3023-5751>**Habibe SAĞLAM**

MEB, mail:saglamhabibe@hotmail.com, Van/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5848-5157>

ÖZET

Yaşadığımız ve hareket halinde bulunduğumuz çevre, ihtiyaçlarımızı karşılama noktasında bazı özelliklerle donatılmıştır. Teknoloji çağında ise internet vazgeçilemez donanımlardan biridir. Hayatımızın birçok alanında işlerimizi kolaylaştıran internet hizmeti ayrıca çeşitli amaç ve aktiviteler için de kullanılmaktadır. Bu amaçların başında da eğitim gelmektedir. Eğitim yaşantısında öğrenciler kadar eğitimciler de interneti süreci kolaylaştırmak için kullanmaktadırlar. Bu çalışmada, internetin güvenli kullanımı ve bilinçli internet kullanımı hakkında öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşünü belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bir durum çalışması olan bu çalışmada toplamda 19 eğitimcinin görüşleri görüşme formu kullanılarak alınmıştır. Eğitimcilerin genel görüşü, öğrenci ve diğer paydaşlar için bilinçli internet kullanımı konusunda uzmanlardan eğitim alınması, öğrencilerin internet kullanımının denetlenmesi ve erken yaşlarda bu konuda bilgilendirilmelerin yapılması gerektiğidir. Bu konuda öğretmen, okul yöneticisi ve velilerin çeşitli görev ve sorumluluklarının olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilinçli internet kullanımı, güvenli internet, öğretmen, okul yöneticisi

ABSTRACT

The environment in which we live and are on the move is equipped with some features to meet our needs. In the age of technology, the internet is one of the indispensable equipment. Internet service, which facilitates our work in many areas of our lives, is also used for various purposes and activities. Education is one of the main objectives. In educational life, educators as well as students use the internet to facilitate the process. In this study, it is aimed to determine the opinion of teachers and school administrators about the safe use of the internet and conscious internet usage. For this purpose, the opinions of a total of 19 educators are taken using the interview form in this study which is a case study. The general opinion of educators is that students and other stakeholders should be trained by experts on consciously internet usage, students should be supervised for internet usage and that they should be informed about this point at an early age. It has been determined that teachers, school administrators and parents have various duties and responsibilities in this regard.

Key Words: Consciously internet usage, secure internet, teacher, school administrator

1. GİRİŞ

Gelişen dünya ile birlikte birçok alanda değişim ve gelişim yaşanmaktadır. Bu alanlardan birisi de bilişim teknolojileridir. Bilişim teknolojilerinin önemli kullanım alanlarından biri olan internet sayesinde farklı ekonomik durum ve farklı yaş gruplarından pek çok insan internete kolaylıkla erişim sağlamakta, bu teknoloji ile insanlar hayatında zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde bilgi edinmekte ve her geçen an internete erişim artmaktadır (Doğan ve Ersoy, 2020). Peki internet nedir? İnternet, TDK (2021)'ya göre,

“herhangi bir yöneticisi ve sınırlaması olmayan bilgisayar ağlarının birbirlerine bağlanması sonucunda ortaya çıkan uluslararası bilgi ve iletişim ağı” olarak tanımlanırken, Günel ve arkadaşları (2011) ise interneti, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen birden çok bilgisayarın birbirlerine bağlı olduğu bir iletişim ağı olarak ifade etmektedir.

Günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen internet kullanımı, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de günden güne hızla artış göstermektedir. İnternet, bireylerin hayatlarında oldukça önemli bir yere sahip olmaya başlayınca pek çok alanda değişimler yaşanmasını sağlamıştır (Doğan ve Ersoy, 2020). İnternet, bireylerin eğitiminde, gelişiminde, psikolojisinde ve sosyal yaşamında değişimlere neden olarak hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (BTK, 2014). İnternet vasıtasıyla kişiler kolay bir biçimde istediği bilgilere erişim sağlayabilir ve istedikleri bilgileri paylaşım imkânı bulabilirler. Bilginin paylaşımının kolay tüketilebilir olması pozitif gelişmelerle birlikte bazı negatif sonuçlara da neden olmaktadır (Yalçın, 2006). Aile büyükleri gibi çocuklar da interneti kolaylıkla kullanmaktadır. İnternete her yaş grubundaki çocukların tarafından kolay erişimi, güvenli ve bilinçli internet kullanımının önemini arttırmaktadır. Sürekli kendini yenileyen ve gelişen bir ortam olan internet ile çocukların internet kullanımı da devamlı olarak değişim göstermektedir. Bu bakımdan bilinçli ve güvenli internet kullanımı ile ilgili daha özverili davranmak gerekmektedir (Valcke ve diğ., 2011). İnternet, çocukların merak duygusu ile dünyayı araştırmalarını, eğlenmelerini ve öğrenmelerini destekleyen bir ortam sunar. İnternetin olumlu birçok özelliğinin var olmasının yanında kolay tükenebilir olması sonucunda çocukların şiddet, cinsellik içeren, yasal olmayan sitelere ulaşımı ve güvenilir olmayan bireylerle iletişime geçmeleri gibi riskleri de barındırmaktadır (Çağlar ve Savaşer, 2010).

İnternet ortamının barındırdığı risklerin kaynağını “istenmeyen ve zararlı” içerikler oluşturmaktadır. Bu içerikler; çocukların ve gençlerin uyuşturucu, terör tehlikesi, cinsel içeriklerle karşı karşıya kalmalarına, intihara yönlendirilmelerine, sağlığa zararlı maddelere yönelimlere, bahis ve kumar gibi kötü bağımlılıklara, en kötüsü cinsel istismara uğramalarına ve kötü zihniyet (sapık düşünce) akımlarından olumsuz etkilenmelerine neden olmaktadır. Tüm bu olumsuzluklara ek olarak aşırı bilgisayar, telefon ve internet kullanımından kaynaklanan bağımlılıkların var olması ve bu duruma bağlı internet kaynaklı risklerden bir diğeri ise bireylerde psikolojik bozuklukların ortaya çıkmasıdır. Çocuklar ve gençlerin interneti bilinçsiz ve güvensiz kullanımı sonucunda, düzeltilmesi zor olan olumsuz etkilere, psikolojik ve sosyal sorunlara neden olduğu bilinmektedir. Toplumların, ortaya çıkabilecek bu sorunlara karşı gerekli mücadele noktasında daha hassas olmaları ve gereken önlemleri alarak sorunların çözümlerine yönelik yardımda bulunmaları gerekmektedir (Bayzan ve Özbilen, 2012). Çocuk ve gençlerde, internet bağımlılığından kaynaklı ortaya çıkabilecek olumsuzlukları en aza indirmeye ve bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda velilere, öğretmenlere ve yöneticilere pek çok görev düşmektedir.

Doğan ve Ersoy (2020) yapmış oldukları araştırma neticesinde, sorunlu internet kullanımı davranışlarının öğrencilerde sosyal faaliyetlerin azalması, zamanın verimsiz kullanılması, sosyal ilişkilerin negatif yönde etkilenmesi, nefret söylemlerine maruz kalma, sosyal izolasyon, agresif ve saldırgan davranışlar sergileme, sağlık problemleri, yanlış değerleri öğrenme, akademik başarı ve performans düşmesi, ders çalışmama ve ödev yapmama gibi negatif etkilerinin olduğu gözlemlenmiştir. Sorunlu internet kullanımı davranışlarının, bireyler üzerindeki akademik, bireysel ve sosyal olarak negatif etkilerinin bulunması sebebiyle akademik ve sosyal başarının önünde var olan engellerin ortadan kaldırılmasında güvenli ve bilinçli internet kullanımı konusunda verilecek eğitimler önem teşkil etmektedir.

Çocuklar, internetten edindikleri her bilginin doğruluğu hakkında öğretmenlerinden ve ailelerinden yardım alırlar. Öğretmenler ve veliler çocuklara bu konuda rehber olup onları karşılaşılabilecek risklerden koruyabilmek için internet kullanımı ve internette karşılaşılabilecek risk durumlarıyla ilgili yeterliliklerini arttırmalıdır (Valcke ve diğ., 2011). Bu alandaki yeterliliklerini arttıran okul yöneticileri, öğretmenler ve aileler, çocuklara yönelik bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda farkındalık oluşturabilecektir. Öğretmenler, velilerini bilinçli ve güvenli internet konusunda bilinçlendirmelidirler. Alınacak bazı önlemler sayesinde risk durumları azaltılabilecektir. İlk önce çocukla iyi bir iletişim kurulmalıdır. Daha sonra internet kuralları birlikte belirlenmeli, internete bağlı olan bilgisayar, tablet vb. çocuğun yatak odasının dışında bulundurulmalıdır. Çocuklarla çevrimiçi edindikleri arkadaşlarla ilgili ya da internette yaptığı etkinliklerle ilgili konuşulmalı, karşılaştıkları rahatsız edici veya tehdit edici bir durum olduğunda, durumu ebeveynlerine veya öğretmenlerine anlatmaları gerektiği konusunda desteklemedirler (Yalçın, 2006). Çocukların internet ortamında tanımadığı kişilerle iletişim kurmaması gerektiğini, şifreleri ve kimlik

bilgileri gibi kişisel bilgilerini, fotoğraflarını paylaşmamaları gerektiğini ve karşılaşılabilecek olumsuz durumlarla ilgili açıklamalar yaparak tedbirler almalıdır (Biçer, 2020).

Eğitim alanında da eğitimin niteliğini ve gelişimini etkileyen etmenlerin başında bilgisayar, internet ve bunlarla ilişkili farklı teknolojik ürünler gelmektedir. Öğretmenlerin teknoloji entegrasyonunda başarılı olması istek ve tutumlarıyla doğru orantılıdır (Becker, 1994; Christiansen, 2002; Hew ve Brush, 2007, akt: Berber, 2017). Çağın gerekliliğine uyum sağlamak isteyen öğretmenler, teknoloji konusunda kendilerini geliştirmeli ve edindikleri bilgileri meslek bilgisi ve pedagoji ile bütünleştirerek derslerinde uygulamalıdır. Teknoloji okuryazarı bireyler yetiştirmeyi amaçlayan kurumlarda, bu eğitimi verecek öğretmenlerin de ileri düzeyde teknoloji okuryazarı olmaları gerekmektedir. Her alanda rol model olan öğretmenlerin öğrencileriyle uyum sağlayabilmesi ve onlar üzerinde daha etkili olabilmesi için iyi bir iletişim kurup yeterlilikleriyle öğrenciler üzerinde her alanda farkındalık oluşturmaları ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmelidir (Berber, 2017). Okullarda, teknolojinin eğitim sürecine entegrasyonunda sadece öğretmenler etkili değildir. Bu süreçte okuldaki tüm paydaşlar birbirinin tamamlayıcısıdır. Yöneticiler, öğretmenin, öğrencinin ve velinin her alanda bilgilendirilmesi ve farkındalık düzeyinin artmasında büyük bir role sahiptirler. Eğitimin pek çok alanında kullanılan ve hayatın bir parçası olan internet kullanımı konusunda da yöneticilere görevler düşmektedir (Ölçek, 2014). Okul yöneticisinin görevini en iyi şekilde yapabilmesi için öncelikle çalıştığı kurumu benimsemeli, kendi yeterliliklerini arttırmalı, sürekli gelişime açık olmalı ve tüm teknolojik gelişmeleri yakından takip etmelidir.

Dijitalleşen dünya da doğup büyüyen Z kuşağının hayattan beklentileri de farklıdır. Dijital çağda doğan bireyler internetle iç içe bir yaşam sürmektedir. Bunun en önemli sebebi, teknolojiye ve istenen bilgiye internet sayesinde zaman ve mekâna bağlı kalmadan kolay bir şekilde erişim sağlayabilmeleridir. Gelişen dünya ile birlikte eğitim öğretim sürecinde geleneksel yöntemler önemini kaybetmiştir. Okul yöneticisi ve öğretmenlerin rollerinde büyük değişimler olmuştur. Öğretmen artık öğrenciye rehber konumundadır. Teknolojiyi ve interneti derslerinde aktif olarak kullanıp derse entegre edebilen öğretmenler öğrencilerine model olmaktadır. Öğretmenler, güvenli ve bilinçli internet kullanımı konusunda da öğrencilerini bilgilendirmelidir. Baybara (2018) yaptığı çalışmada yöneticiler, teknoloji liderliği, “destek, planlama ve denetim, gelişim ve değerlendirme, etik ve güvenlik” ile ilgili rolleri devlet ve özel ilköğretim okulu yöneticilerinin üst düzeyde yerine getirdiklerini ifade ederken, öğretmenlerin ise yöneticilerin bu rolleri yerine getirme konusunda aynı görüşleri paylaşmadığını belirlemiştir. Bu çalışma sonucunda teknoloji liderliği konusunda yeterlilikleri üst düzeyde olan yöneticiler, bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda da okuldaki tüm paydaşların gelişimine destek olacaklarını belirtmişlerdir.

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretim Programı'nın özel hedeflerinden bazıları “*Bilişim teknolojilerinin doğru ve etkili kullanımına ilişkin öğrencilerin farkındalık kazanmalarını, teknolojiyi etik ve güvenli bir şekilde kullanmalarını, teknolojinin iletişim ve araştırma amacıyla kullanımına ilişkin anlayış geliştirmelerini*” biçiminde anlatılmıştır (MEB, 2018:7). Bu hedefler doğrultusunda Bozkurt (2020) yaptığı çalışmada, interneti güvenli ve bilinçli kullanma konusunda ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda, öğrencilerin bu konudaki eğitimlerinin öğretmenler tarafından desteklenmesinin olumlu etkileri olduğunu bulmuştur.

Bu konudaki literatür incelendiğinde internet bağımlılığı, internetin güvenli kullanımına yönelik uygulama örnekleri, çocuklar için güvenli internet konusunda ebeveyn görüşleri, internetten bilinçli ve güvenli faydalanmaya yönelik öğrenci görüşleri, öğrencilerin problemleri internet kullanımı ve güvenli internet kullanımında velilerin farkındalığı ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmada ise bilinçli ve güvenli internet kullanımında öğretmen ve yöneticilerden elde edilen görüşler neticesinde bilinçli ve güvenli internet kullanımında öğretmen ve yöneticinin rolünün belirlenmesi noktasında verileri ortaya koyması konusunda önem arz etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı bilinçli internet kullanımı ve güvenli internet kullanımı hakkında öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Bilinçli ve güvenli internet kullanımı sizin için neyi ifade etmektedir?
2. Bilinçli ve güvenli internet kullanımı öğrencinin gelişimini nasıl etkilemektedir? Neden?
3. Bilinçli ve güvenli internet kullanımını olumlu ve olumsuz etkileyen faktörler neler olabilir? Neden?

4. Bilinçli ve güvenli internet kullanımında öğretmenlerin rolü nedir?
5. Bilinçli ve güvenli internet kullanımında okul yöneticilerinin rolü nedir?
6. Öğrencinizle/kurumunuzdaki öğretmenlerle bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda ne gibi çalışmalar gerçekleştirmektensiniz?
7. Bilinçli ve güvenli internet kullanımı için önerileriniz nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2019). Durum çalışmaları, belirli bir konuda derinlemesine araştırmaya olanak sağlayan irdeleyici bir araştırma desendir (Starman, 2013). Bu çalışma, bilinçli internet ve güvenli internet kullanımında öğretmen ve okul yöneticilerinin rollerine yönelik tutum, tecrübe ve çözüm önerilerini kapsamlı olarak incelemek amacıyla bir durum çalışması olarak hazırlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Van il merkezinde görev yapan öğretmenler ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, belirli bir ilgi alanı veya kavram ile ilgili o konuda bilgi ve deneyimi olan durum ve kişileri belirlemek için kullanılan yöntemdir (Palinkas ve diğ., 2013). Bu kapsamda 5 okul yöneticisi ve 14 öğretmen olmak üzere toplam 19 eğitimcinin görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan eğitimcilerin demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik dağılımları

Değişken	Düzy	f
Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	8
Yaş aralığı	21-35 yaş	9
	36-50 yaş	10
Görev	Öğretmen	14
	Okul Yöneticisi	5
Kıdem	1-10 yıl	8
	11-20 yıl	11

Tablo 1’e bakıldığında araştırmaya katılanların yarısından fazlasının kadın olduğu (n=11), araştırmaya katılan 19 kişiden 10’unun 36-50 yaş aralığında olduğu, bu eğitimcilerin mesleki kıdemlerinin daha çok 11-20 yıl aralığında olduğu görülmektedir. Son olarak katılımcıların 14’ü öğretmen, 5’i okul yöneticisinden oluştuğu tablo 1’de görülen demografik özelliklerdir.

2.3. Veri toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanan ve ön uygulaması yapılmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formunun hazırlanması aşamasında öğretmen ve okul yöneticilerinin, internetin bilinçli kullanımı ve güvenli internet kullanımında öğretmen ve yöneticilerin rolleri ile ilgili farklı yönlerine (bilinçli ve güvenli internet kullanımının neyi ifade ettiğine, öğrenci gelişimine etkilerine, olumlu ve olumsuz etkileyen faktörlere, öğretmenin rolüne, okul yöneticilerinin rolüne, bu alanda kurumda gerçekleşen çalışmalara ve bu konudaki önerilere) ilişkin görüş belirtecekleri açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorulara yönelik üç alan uzmanından (Eğitim Bilimleri, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni ve Türkçe Öğretmenliği alanlarından) görüş alınmıştır. Uzman görüşü neticesinde, dönütler ve öneriler dikkate alınarak gereken düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmeler doğrultusunda, bilinçli ve güvenli internet kullanımı ile ilgili katılımcıların fikir

beyan edemeyecekleri sorular görüşme formundan çıkarılmış, bazı sorularda ise anlaşılabilirlik ve ifade bakımından düzeltmeler yapılmış ve görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme formu katılımcıların demografik bilgilerine yönelik soruların yanında 7 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

Araştırmadan elde edilen veriler, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Van ilinde görev yapan araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmen ve okul yöneticilerinden toplanmıştır. Covid-19 salgını nedeniyle uygun görüşme şartlarının oluşmamasından dolayı, 14 öğretmen ve 5 okul yöneticisinden mail aracılığıyla ve görüşleri yazılı olarak alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, betimsel analiz tekniği ile verilerin analizi yapılmıştır. Betimsel analiz aşamasında nitel veriler için çeşitli temalar oluşturulur, elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre veriler ayarlanır ve yorumlamalar betimlemelere dayalı olarak yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2019). Bu çalışmada, temalar görüşme sorularından yararlanılarak belirlenmiş ve temalara uygun bir şekilde veriler düzenlenmiştir. Temaların oluşturulma aşamasında görüşme formundaki sorular dikkate alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılanların görüşlerinin açık ve net olarak yansıtılabilmesi adına direkt alıntılar yapılarak sunulmuştur. Araştırmanın dış güvenilirliğini attırmak için araştırmanın yöntemi ve soruları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacılar, çalışmanın verilerini ayrı ayrı kodlayarak iç güvenilirliği sağlamaya çalışmışlardır. Miles ve Huberman (1994) ortaya koyduğu güvenilirlik formülüne (Güvenirlik=Görüş birliği/(görüş birliği+görüş ayrılığı)) göre yapılan hesaplama sonucunda araştırmacıların yaptığı farklı kodlama arasındaki uyum oranı % 94 olarak elde edilmiştir. Bu sonuca yapılan kodlamaların güvenilirliğinin yeterli seviyede olduğu söylenebilir (Miles ve Huberman, 1994). Çalışmada yer alan okul yöneticileri "OY", öğretmenler ise "Ö" şeklinde kodlanmıştır.

3. BULGULAR

İnternetin bilinçli ve güvenli kullanımında öğretmen ve okul yöneticilerinin rollerine ilişkin öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerini ortaya koymaya yönelik yapılan çalışmada, eğitimcilerin görüşme sorularına verdikleri cevaplara ilişkin bulgular bu bölümde ele alınmıştır.

Yapılan araştırmaya katılan eğitimcilere bilinçli ve güvenli internet kullanımına yönelik ders ya da eğitim alıp almadıkları sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan 14 öğretmenin 9'u, 5 okul yöneticisinin ise sadece 1'i bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda eğitim aldığını belirtmiştir.

3.1. Birinci araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

Çalışmada katılımcılara ilk olarak "Bilinçli ve güvenli internet kullanımı sizin için neyi ifade etmektedir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruda zamanı verimli kullanma, hedefe en doğru yoldan ulaşma, yaşına uygun sitelere girme, hayatı kolaylaştırma, doğru araştırma, faydalı içerik, interneti amaca hizmet edecek şekilde kullanma temalarını ön plana çıkarmıştır. Bu soruya ilişkin verilen cevaplardan örnek ifadeler şu şekildedir:

OY3: Öncelikle kendimi tüm zararlardan koruma güvende hissetmeyi ifade etmektedir.

OY5: Ucuz bir okyanus olan İnternet yolcuğunda ne aradığını bilmek ve hedefe en doğru ve güvenilir yoldan ulaşmayı ifade eder.

Ö1: İnternetin yararları kadar zararlarının da olduğunun bilinmesi ve kullanırken ona göre dikkat edilmesi.

Ö11: İnterneti doğru bir şekilde fayda sağlayacak biçimde kullanmak. Amacımıza hizmet etmesi ve zamanımızı boşa harcamaması.

Ö12: İşimize yarayan bilgilere çabuk ulaşmak kullanmak ve gelebilecek güvensiz durumlara karşı bilinçli olmayı

Ö13: Gereken bilgiye ulaşip, yapması gerekeni yapmak ve zamanının tamamını internet başında geçirmemek.

3.2. İkinci araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

Çalışmada katılımcılara ikinci soru olarak "Bilinçli ve güvenli internet kullanımı öğrencinin gelişimini nasıl etkilemektedir? Neden?" sorusu yöneltilmiştir. Eğitimciler, vakit kaybını en aza indirme, olumsuz

sitelere yönelimini engelleme, kendini keşfetmeyi sağlama, gerçek hayatta ulaşamayacağı bilgilere kolaylıkla ulaşma, bilgiye kısa sürede ulaşma, etik kurallara uyma, bilişsel gelişime katkı sağlama, odaklanma, zamanı doğru yönetebilme, araştırmacı kişilik ile bilgi dağarcığını geliştirme vb. bilinçli ve güvenli internet kullanımının öğrencinin gelişimini etkilemesi ile ilgili etmenler olduğu ifade edilmiştir. Bu soruya ilişkin verilen cevaplardan örnek ifadeler şöyledir:

OY1: *Olumlu etkiler. Çünkü öğrencinin farklı sitelere yönelmesini engeller.*

OY2: *Olumlu yönde, nedeni öğrenci ne arıyorsa onu güvenli şekilde bulacaktır ve vakit kaybı en aza indirilebilir.*

OY3: *Öğrencinin gelişimi üzerinde olumlu ve kendini keşfetmesi açısından önemlidir.*

OY4: *Öğrenciler bu konuda bilinçli olmaları gerekmektedir. Öğrencinin yanında ebeveynleri de bu konuda çok dikkatli olmalı.*

Ö1: *Olumlu yönde etkiler. Çünkü internet ortamında gerçek hayatta ulaşamayacağı bir çok eğitime ulaşabilir.*

Ö6: *Sanal ortamda etik kurallara uymayı ve kendi güvenliğini sağlamayı bilir.*

Ö8: *Sınırlı kullanıldığında olumlu etkileyecek, Dünyaya bakış açısı değişecektir.*

Ö10: *Öğrencinin doğru ve faydalı yönde kendisine katkı sağlayacak şekilde interneti kullanması gelişimini olumlu etkiler. Çünkü bilgiye kısa sürede ulaşarak kendini geliştirmiş olur.*

Ö12: *İnternet ortamında isine yarayabilecek eğitimine katkı sunacak verilere ulaşarak bilişsel gelişimine katkı sağlar.*

Ö13: *Sınırlama, asıl bilgiye ulaşma, güvenlik tedbirlerini alma yönleri sağlanırsa araştırma ve merak yönünü olumlu etkileyebilir.*

Ö14: *Güzel yönde etkilemekle birlikte öğrenciyi iyi bir araştırmacı kimliğine yöneltir. Çünkü bilgi veren, öğretici içerikler öğrencinin bilgi dağarcığını geliştirir.*

3.3. Üçüncü araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

Çalışmanın üçüncü sorusunu “Bilinçli ve güvenli internet kullanımını olumlu veya olumsuz etkileyen faktörler neler olabilir? Neden?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan eğitimciler, bilinçli ve güvenli internet kullanımını olumlu etkileyen faktörleri, bilgiye kolay ve hızlı erişim, araştırmalara destek olması, merak, araştırma ve keşfetme yönlerini geliştirmesi, kişinin ruhen ve bedenen gelişimini desteklemesi olarak ifade edilirken; iletişimsizlik, sosyal medyada boşa vakit kaybı, sakıncalı sitelere yönelme, asosyalleşme, sağlığın kötü etkilenmesi gibi olumsuz etmenleri de belirtmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplardan bazı kesitler aşağıdaki gibidir:

Ö1: *Öğrencilerin kontrolsüz bir şekilde internet kullanımı ve ailelerin kontrol etmesi ve kısıtlama yapmaması söylenebilir.*

Ö3: *Olumlu faktörler bilgiye erişim kolay ve hızlı olmasıdır. Olumsuz olarak sağlık açısından riskleri yüksektir.*

Ö4: *Olumlu etkileyen faktör bilgiye ve ihtiyaçlara kolay ulaşım sağlanmasıdır. Olumsuz etkileyen faktör ise insanlardan soyutlananlara bir çıkış kapısı olarak sunulmasıdır.*

Ö6: *Yanlış öğrenmeler, interneti bilinçli olarak kullanmasını engelleyecektir.*

Ö8: *İnternetin çok geniş bir alan olması ve çocukların süre hakimiyetlerinin olmaması olumsuz etkiler.*

Ö11: *Olumlu etkileyen faktör, eğitim amaçlı kullanılmasıdır. Sosyal medya, uygunsuz içerikli siteler ve reklamlar olumsuz etkileyen faktörlerden bazılarıdır.*

Ö12: *Olumlu olarak günlük hayat ve eğitimindeki araştırmalara yardımcı ve destek olur.*

Ö13: *Tüm zamanını ayırmak, asosyalleşmek, cazip hale getirmek, ilgisizlik gibi olumsuz faktörler ile merak ve araştırma, keşfetme yönlerini daha da aktifleştirmek olumlu faktörler olabilir.*

OY4: Kişinin ruhen ve bedenen sağlıklı kalmadı çok önemlidir. Kişi önüne gelen her siteye girdiği takdirde yasadışı sitelere ve ahlaksız sitelere girer, bu da gelişim üzerine kötü etki bırakır.

Ö14: Olumlu etkileyen faktörler aile kontrolü, öğretmen ve aile rehberliği olabilir. Olumsuz faktörler ise arkadaşlarının sakıncalı oyunlara yönlendirmesi olabilir. Çünkü çevre, bireyin eğitim ve öğretiminde davranışı şekillendiren etmenlerdir.

3.4. Dördüncü araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

“Bilinçli ve güvenli internet kullanımında öğretmenlerin rolü nelerdir?” sorusu araştırmanın dördüncü sorusunu oluşturmaktadır. Öğrencileri doğru yönlendirmek, bilgilendirme yapmak, rol model olmalı, online derslerde aktif bir biçimde kullanmak, velileri bu konuda bilinçlendirmek, yol gösterici olmak, rehberlik etmek, öğrenciyi sürekli internet kullanımına yönlendirecek ödevlerden kaçınmak, eğitici sitelere yönlendirmeler yapmak, öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki iletişimi sağlamak bilinçli ve güvenli internet kullanımında öğretmenin rolü ile ilgili ileri sürdükleri ifadelerdeki konu başlıklarını oluşturmaktadır. Bu soruya ilişkin verilen cevaplardan örnek ifadeler şöyledir:

Ö2: Akıllı tahta kullanımına dikkat etmek ve öğrencileri doğru yönlendirmektir.

Ö4: İnternet kullanımının nasıl olacağına derslerindeki konularda yer vermelidir.

Ö6: Öğretmenler bu konuda öğrencilere eğitimler verebilir veya eğitim verilmesini sağlayabilir.

OY2: Öğretmen bilinçli ve güvenli internetin önemini anlatıp örnek olabilir.

Ö8: Öğrencilere sadece gerektiğinde kullanılması gerektiğini sık sık vurgulayabilir. Veliler de bu konuda bilinçlendirilerek katkıda bulunabilir.

Ö11: Öğretmenler öğrenci ve ailelere rehberlik ederek onları bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda yönlendirebilir.

Ö12: Öğretmen, öğrenciye bu durumu nasıl doğru ve lehine kullanabileceğini anlatır.

Ö13: Öğrencilerini tamamen internete bağlayan, yönlendiren ödevlerden kaçınmalıdırlar. Rol model olarak bu konuda öğrencilerine rehber olmalıdırlar. Aileler ile iletişim halinde olarak öğrencilerini bu yönden takip etmelidirler.

OY4: Her konuda olduğu gibi bu konuda da öğretmenlere büyük sorumluluk düşmekte ve öğrencilerini eğitici sitelere yönlendirmelidirler.

Ö14: Öğretmen iyi bir rehber olup doğru bir şekilde ve iyi bir yönde öğrenciyi yönlendirebilir.

3.5. Beşinci araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

Araştırmada okul yöneticisi ve öğretmenlere yöneltilen beşinci soru “Bilinçli ve güvenli internet kullanımında okul yöneticilerinin rolü nelerdir?” sorusudur. Katılımcılar bu soruya verdikleri cevaplarda bilgilendirme yapmak, uzman iş birliği ile seminerler düzenlemek, okulda internet erişimini sağlamak, bilinçli internet kullanımıyla ilgili etkinlikler düzenlemek, okuldaki tüm paydaşları bilinçlendirmek, yönlendirmeler yapmak, örnek olmak, gerekli denetimleri yapmak, bu konuda konferanslar düzenlenmesini sağlamak, kendi bilgi ve donanımını arttırıp rol model olmak, gerekli ortam ve olanakları sağlamak, velilere yönelik seminerler düzenlenmesini sağlamak, öğrencilerin bu konuda bilinçlenmesini sağlayacak etkinlikler düzenlemek gibi temalarla okul yöneticilerinin bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusundaki rollerine vurgu yapmaktadırlar. Bu soruya verilen cevaplardan bazı kesitler aşağıdaki gibidir:

OY2: Örnek olmak ve öğretmenlerin bilinçli internet konularını işlediğini denetlemek söylenebilir. Ayrıca okullarda bu konu ile ilgili uzman kişiler tarafından verilmek üzere seminerler ve konferanslar düzenlenebilir..

OY4: Okul yöneticileri, bu konuda ailelere yönelik seminer düzenlemeli ve velileri bilinçlendirmelidir.

Ö2: Okulda internetin doğru kullanılması anlamında uzman iş birliğiyle seminerler düzenlenmek.

Ö4: Bununla ilgili seminerler ve okulda internet erişimini paylaşmak gibi etkinlikler düzenleyebilirler.

Ö11: Okul yöneticileri gerekli bilgi ve donanıma sahip olmalıdır.

Ö13: Okullarda bu konu ile ilgili seminer, toplantı, bilgilendirmeler yapılmasına destek olmalıdırlar.

Ö14: Okul yöneticileri, öğrenciler için eğitici seminerler düzenlenmesini sağlayabilir.

3.6. Altıncı araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

Çalışmada katılımcılara altıncı soru olarak “Öğrencinizle/kurumunuzdaki öğretmenlerle bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda ne gibi çalışmalar gerçekleştirmeniz?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan eğitimciler bu soruda seminerlerin yapıldığı, derslerde rol model olunduğu, panolarda bilgilendirmeler yapıldığı, videolarla yönlendirmeler yapıldığı, veli ile işbirliği sağlandığı, rehber öğretmenler tarafından tüm paydaşlara yönelik çalışmalar yapıldığı, sanal ortamda oynanan oyunlar ve izlenen çizgi filmlerle ilgili bilgilendirmeler yapıldığını ifade ederken bazı eğitimcilerimiz ise bu konu ile ilgili okullarında veya sınıflarında hiçbir çalışma yapılmadığını vurgulamışlardır. Bu soruya ilişkin verilen cevaplardan örnek ifadeler şöyledir:

OY2: Konular geldikçe sınıf panolarında gerekli duyuru yapılmaktadır.

OY3: Rehber öğretmenlerimiz ailelere ve öğrencilere seminerler vermektedirler.

Ö6: Öğretmenler için çeşitli video paylaşımları ve derslerde bu konuda gerekli bilgilendirmeleri yaparak öğrencileri bilgilendirmekteyim.

Ö8: Şimdilik hem öğrencilerimle hem de velilerimle konuşup anlatmaya çalışıyorum. Çizgi filmler animasyonlar izletip bilgi sahibi olmalarını sağlıyorum.

Ö11: Ailelerle görüşmeler yaparak çocukların internet kullanımına yönelik rehberlik yapmaktayız. İnternetteki oyun seçimi ve süresi konusunda gerekli bilgilendirmeler yapılmaktadır.

Ö13: Gerekli konuda konuşup, zararlarından bahsedip afiş ve pano çalışması yapılabilir.

Ö14: Köy öğretmeni olduğumuz için maalesef internete ulaşım sıkıntısı yaşıyoruz. Bu yüzden çok fazla çalışma yapamamaktayız. Yine de, çocukları sanal ortamda karşılaşılabilecekleri tehlikeli oyunlar üzerine bilgilendirmekteyim.

3.7. Yedinci araştırma sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular

Araştırmada eğitimcilere yöneltilen yedinci soru “Bilinçli ve güvenli internet kullanımı için önerileriniz nelerdir?” sorusudur. Katılımcılar bu soruya verdikleri cevaplarda bilinçli ve güvenli internet kullanımında uzman kişilerden eğitim alınması, öğrenci ve veli bilgilendirilmelerinin yapılması, güvenli aile paketlerinin kullanılması, öğrencinin internet kullanımının denetlenmesi, öğrencilerin küçük yaşta bilinçlendirilmesi, gerektiği kadar kullanılması, internetin esiri olunmaması gibi öneriler temalar bilinçli ve güvenli internet kullanımında vurgulanmıştır. Bu soruya verilen cevaplardan bazı kesitler aşağıdaki gibidir:

OY2: Her okula bilgisayar öğretmeni verilir veya seminer verecek uzmanlar okullara yönlendirilebilir.

OY3: Reklamsız ve ücretsiz siteler açılmalı, öğrenci ve velilere her türlü bilgilendirmeler yapılmalıdır. Toplumsal olarak bilinçlenme gereklidir.

Ö2: Güvenli aile paketleri mutlaka kullanılmalı, çocuklarımız internete girecekse mümkün olduğunca eşlik edilmeli ya da denetlenmelidir.

Ö4: Okul ile gerçekleşmesi kısmı yarar sağlar. Bence telekomünikasyon şirketleri aracılığı ve uygulamalarla daha uzun ve etkili bilinç ve güven sağlanabilir.

Ö6: Bu tür eğitimlerin alanında uzman kişiler tarafından sağlanmasını ve öğrencilere küçük yaşlardan itibaren bu eğitimlerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö8: Ailelerin bu konu bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Ö11: Zamanı boşa harcamayacak şekilde faydalı kullanmaya yönelik eğitimler ders programlarına eklenmelidir.

Ö12: Öğretmenlerin ve velilerin bununla ilgili zorunlu seminer almalarını öneririm. Günümüz çağı teknolojiye dayalı olduğu için internet hem çok faydalı doğru kullanılırsa, hem de çok riskli bir ortamdır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmen ve okul yöneticilerinin bilinçli ve güvenli internet kullanımındaki rollerini belirlemeye yönelik görüşlerin alındığı bu çalışmada, 5'i okul yöneticisi, 14'ü öğretmen olmak üzere toplam 19 eğitimciden görüş alınmıştır.

Çalışma sonucunda bilinçli ve güvenli internet kullanımını zamanı verimli kullanma, hedefe en doğru yoldan ulaşma, yaşına uygun sitelere girme, hayatı kolaylaştırma, doğru araştırma, faydalı içerik ve interneti amaca hizmet edecek şekilde kullanma biçiminde anlamlandırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların bilinçli ve güvenli internet kullanmayı anlamlandıran ifadelerine bakıldığında, bu ifadelerin alan yazında yer alan bilinçli ve güvenli internet tanımları (Beder ve Ergün, 2015; Çağlar ve Savaşer, 2010; Demirel ve diğ., 2012; Kaşıkçı ve diğ., 2014; Mert ve diğ., 2012) ile örtüştüğü görülmektedir. Çalışma literatürdeki diğer çalışmalar ile karşılaştırıldığında, katılımcıların bilinçli ve güvenli internet kullanımına yönelik bilgi düzeyinin iyi bir seviyede olduğu söylenebilir. Tekin ve Polat (2016) da, ortaokul öğrenci velilerinin güvenli internet kullanımı farkındalığını arttırmak için benzer bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada gelişen bilgisayar ve internet teknolojileri, olumlu birçok özelliği geliştirmekle birlikte olumsuz etkilere de sahip olduğunu vurgulamış ve bu olumsuz etkilerin sebep olacağı risklerden çocuklarını korumak için velilerin güvenli internet kullanımı konusunda yeterli düzeyde farkındalığa sahip olduklarını, bilinçli ve güvenli internet kullanımını konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları benzer sonucuna varmışlardır. Güvenli web (www.guvenliweb.org.tr) adresinde internetin bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik yapılan ayrıntılı açıklamalar incelendiğinde, çalışmaya katılan eğitimcilerin açıklamalarının daha dar kapsamlı olarak ifade edildiği görülmektedir.

Eğitimciler, bilinçli ve güvenli internet kullanımının vakit kaybını en aza indireceği, olumsuz sitelere yönelimi engelleyeceği, öğrencilerin kendilerini keşfetmelerini sağlayacağı, gerçek hayatta ulaşamayacağı bilgilere kolaylıkla ulaşabileceği, bilgiye kısa sürede ulaşacağı, etik kurallara uyum sağlayacağı, bilişsel gelişime katkı sağlayacağı, odaklanmayı sağlayacağı, zamanı doğru yönetebileceği ve araştırmacı kişilik ile bilgi dağarcığını geliştirebileceği şekilde öğrencinin gelişimini etkilemesi ile ilgili etmenler olduğu ifade edilmiştir. Yılmaz ve ark. (2017) da, lise öğrencilerinin güvenli bilgisayar ve internet kullanım farkındalıklarını incelemiş ve çalışmalarının sonuçları, öğrencilerin büyük kısmının güvenli bilgisayar ve internet kullanım farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığını ve birçok çevrimiçi risklere maruz kalabileceklerini göstermiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda yeterli farkındalığa sahip olmayan lise öğrencilerinin gelişimi olumsuz olarak etkilenecektir. Bu nedenle çalışmamızda belirtildiği gibi bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusundaki farkındalığının artırılması ile gelişim olumlu yönde desteklenecektir. Beder ve Ergün (2015) de yaptığı araştırmanın sonucunda, öğrencilerin güvenli internet kullanımı ile ilgili bilinç düzeyi genel olarak yüksek çıkmıştır.

Araştırmaya katılan eğitimciler, bilinçli ve güvenli internet kullanımını olumlu etkileyen faktörleri; bilgiye kolay ve hızlı erişim, araştırmalara destek olması, merak, araştırma ve keşfetme yönlerini geliştirmesi, kişinin ruhen ve bedenen gelişimini desteklemesi olarak ifade ederlerken; iletişimsizlik, sosyal medyada boşa vakit kaybı, sakıncalı sitelere yönelme, asosyalleşme, sağlığın kötü etkilenmesi gibi olumsuz etmenlere de vurgu yapmışlardır. Akbulut'un (2013) yaptığı araştırmaya göre gençler, bazen toplum içerisinde söz haklarının olmadığını ya da görüşlerinin değersiz olduğunu kanısına varabilmektedir. Böyle bir durumda internet, onlara seslerini duyurma imkânı sağlayan eşsiz bir araca dönüşebilmektedir. Bilinçli internet kullanımı konusunda farkındalığa sahip birey internet sayesinde iletişimsizlik problemini çözebilmekteyken, yeterli farkındalığa sahip olmayan birey asosyal duruma düşebilmektedir. Ceyhan ve Ceyhan (2011) yaptıkları çalışmada, çocuktaki merak duygusu ve süreçte etkin bir biçimde yer alma isteğinden kaynaklı olarak interneti bilinçli olarak kullanırsa bireyin bilişsel gelişimine olumlu yönde etki edeceğini ifade etmektedirler. Bu durum da bizim çalışmamızda belirtilen olumlu ifadelerle benzerlik göstermektedir. Coniam ve Wong (2004), çevrimiçi ortamda iletişim kuran ergenlerin iletişimde daha karmaşık cümleler kurabildikleri ve kendilerinden beklenenin daha üstünde bir dil öğrenme performansı sergilediklerini tespit etmişlerdir. Fakat Greenfield ve Subrahmanyam (2003) yaptığı bir başka çalışmada ise çevrimiçi yöntemlerle iletişimde kelime ve cümlelerin kısaltılarak kullanmaları sonucunda günlük hayattaki dil kullanım becerilerini olumsuz olarak etkilendiğini saptamışlardır. Dolayısıyla bu araştırma ile çalışmamızdaki iletişim engelleri ifadesi benzerlik göstermektedir.

Çalışma sonunda eğitimcilerin, internetin bilinçli ve güvenli kullanımı konusunda öğretmenin rollerini; öğrencileri doğru yönlendirmek, bilgilendirme yapmak, rol model olmak, online derslerde aktif bir biçimde

kullanmak, velileri bu konuda bilinçlendirmek, yol gösterici olmak, rehberlik etmek, öğrenciyi sürekli internet kullanımına yönlendirecek ödevlerden kaçınmak, eğitici sitelere yönlendirmeler yapmak, öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki iletişimi sağlamak olarak belirtilmiştir. Bayar ve Özerbaş (2020) yaptıkları çalışmada, sınıf öğretmenlerinin derslerinde teknoloji kullanım düzeylerini ve çocukların karşılaştıkları çevrimiçi risklere yönelik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Çalışmada öğretmenlerin en çok kullandıkları internet, bilgisayar, data projektörü ve video oynatıcılar gibi teknolojilerle daha fazla bilgi sahibi olmaları, derslerde bu teknolojilerden en etkili biçimde faydalanmaları ve teknolojiyi güvenli bir biçimde kullanmaları konusunda öğrenciyi rol model olduğu ve onları daha fazla bilgilendirdiği sonucu ile çalışmamızdaki elde edilen bulgular birbirleri ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda internetin bilinçli ve güvenli internet kullanımında okul yöneticilerinin rollerini; bilgilendirme yapmak, uzman iş birliği ile seminerler düzenlemek, okulda internet erişimini sağlamak, bilinçli internet kullanımıyla ilgili etkinlikler düzenlemek, okuldaki tüm paydaşları bilinçlendirmek, yönlendirmeler yapmak, örnek olmak, gerekli denetimleri yapmak, bu konuda konferanslar düzenlenmesini sağlamak, kendi bilgi ve donanımını arttırıp rol model olmak, gerekli ortam ve olanakları sağlamak, velilere yönelik seminerler düzenlenmesini sağlamak, öğrencilerin bu konuda bilinçlenmesini sağlayacak etkinlikler düzenlemek olarak sıralanmıştır. Mert ve arkadaşları (2012), Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda güvenli internet kullanımı ile ilgili yaptıkları araştırma neticesinde internette güvenliğin sağlanması için eğitim sürecinde öğrenciler, öğretmenler, okul yöneticileri ve veliler arasındaki iş birliğinin önemini vurgularken, okul yöneticilerinin bu koordinasyonu sağlamada önemli bir role sahip olduğunu belirtmişlerdir. Yaptığımız çalışma neticesinde eğitimcilerin vermiş olduğu cevaplardaki güvenli internet kullanımında okul yöneticilerinin rolleri ile bu çalışma uyum içerisindedir.

Çalışmaya katılan eğitimciler, öğrencilere ve kurumlarında çalışan öğretmenlere bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda seminerlerin yapıldığı, derslerde rol model olunduğu, panolarda bilgilendirmeler yapıldığı, videolarla yönlendirmeler yapıldığı, veli ile işbirliği sağlandığı, rehber öğretmenler tarafından tüm paydaşlara yönelik çalışmalar yapıldığı, sanal ortamda oynanan oyunlar ve izlenen çizgi filmlerle ilgili bilgilendirmeler yapıldığını ifade ederken bazı eğitimcilerimiz ise bu konu ile ilgili okullarında veya sınıflarında hiçbir çalışma yapılmadığını vurgulamışlardır. BTK Faaliyet Raporu (2011) sonuçlarına göre BTK, İnternetin bilinçli, etkin ve güvenli kullanımı konularını içine alacak şekilde çeşitli kademelerde Türkiye'nin farklı bölgelerinden öğretmenler, öğrenciler, veliler ve okul yöneticilerine seminerler düzenlenmiştir ve her grup için ayrı düzeylerde eğitimler verilmiştir. Her kademeye uygun olacak şekilde videolar ve materyaller kullanılarak internetin avantajları, riskleri ve karşılaşılan sorunlara ilişkin yaşanmış örnekler katılımcılar ile paylaşılmıştır. Doğan ve Ersoy (2020) yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin güvensiz ve bilinçsiz internet kullanmasından kaynaklı bireysel, akademik ve sosyal yönden olumsuz neticelerinin en aza indirilip sosyal ve akademik başarılarının arttırılması için okulda bu durumla ilgili öğretici faaliyetler düzenlenmiş ve öğretmenler bu konuda rol model olmuşlardır. Çalışma sonuçlarının araştırma bulgularımızla uyumlu olduğu görülmüştür.

Araştırmamızda bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda uzman kişilerden eğitim alınması, öğrenci ve veli bilgilendirilmelerinin yapılması, güvenli aile paketlerinin kullanılması, öğrencinin internet kullanımının denetlenmesi, öğrencilerin küçük yaşta bilinçlendirilmesi, gerektiği kadar kullanılması ve internetin esiri olunmaması gibi öneriler vurgulanmıştır. Yılmaz ve ark. (2017) çalışmasında, bilinçli ve güvenli internet kullanımı konusunda farkındalıklarını arttırmak için okul, aile ve politika geliştiricilerinin alabileceği önlemlere değinilmişlerdir. Beder ve Ergün (2015) ise, araştırmalarında ortaokul öğrencilerinin konu ile ilgili farkındalıklarının daha da arttırılması için çocuklara güvenli internet kullanımı ile ilgili bilinçlendirmeye yönelik eğitsel çalışmaların planlanıp ve yapılması önerilerinde bulunmuşlardır. Bayar ve Özerbaş (2020) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre, erkek öğretmenlerin konu ile ilgili farkındalık düzeylerinin arttırılması gerektiği, interneti sürekli kullanan öğretmenlerin sosyal ağları olan öğrencilerine bu konuda rehberlik yapıp doğru kullanım hakkında gerekli bilgilendirmeleri yapmaları önerilmiştir. Yapılan araştırmalardaki önerilerle araştırmamızdaki öneriler kısmen benzerlik göstermektedir.

Bu kapsamda ülkemizde de 21.yüzyılın gelişmelerine uygun olarak internetin bilinçli ve güvenli kullanımında öğretmen ve okul yöneticileri farkındalık oluşturarak bireylerin çağın gerektirdiği becerilerine sahip olmalarını sağlayacak adımların atılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, toplumsal ilerleme için bireylerin ihtiyaçlarına göre interneti bilinçli bir şekilde kullanmalarının farkında olarak gerekli öğrenmelerin gerçekleştirilmesi için okul yöneticisi ve öğretmenlerin üzerine düşen rolleri yerine getirmeleri önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 53-68.
- Bayar, T. ve Özerbaş, M.A. (2020). Öğretmenlerin teknoloji kullanım düzeyleri ile öğrencilerin çevirim içi ortamlarda karşılaştığı risklere yönelik algıları. Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES, 7(2), 446-465.
- Baybara, M. (2018). Devlet ve özel ilköğretim okulu yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerine ilişkin yeterlikleri (İstanbul ili, Bahçelievler ilçesi örneği). (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Bayzan, Ş. ve Özbilen, A. (2012). Dünyada internetin güvenli kullanımına yönelik uygulama örnekleri ve Türkiye'de bilinçlendirme faaliyetlerinin incelenmesi ve Türkiye için öneriler. E-Journal of New World Sciences Academy NWSA Engineering Sciences. 7(12), 521-531.
- Berber, Ö. (2017). Okul yöneticilerinin teknoloji okuryazarlığının incelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Beder, A. ve Ergün, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin güvenli internet kullanım durumlarının belirlenmesi. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 14 (27), 23-41.
- Bıçer, B. B. (2020). 6-12 yaş arası dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almış çocuklarda ekran maruziyeti ve anne-baba internet güvenliği ve bilinçli internet kullanımı bilgisinin değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bozkurt, M. (2020). İnternette bilinçli ve güvenli faydalanmaya yönelik ilkököl dördüncü sınıf öğrencilerinin görüşleri. The Journal of Social Science, 4(8), 511-523.
- BTK, (2014). İnternetin bilinçli kullanımı ve teknoloji bağımlılığı çalıştay raporu. <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/MUUMu.pdf>. Erişim Tarihi: 28.05.2021
- BTK Faaliyet Raporları, (2011). https://www.btk.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fSayfalar%2fFaaliyet_Raporlari%2f2011_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 28.05.2021
- Ceyhan, E. ve Ceyhan, A. A. (2011). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve İnternet kullanımının gelişimsel sonuçları. A. Kuzu (Ed.), Bilgisayar II (165-188). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Coniam, D. ve Wong, R. (2004). Internet relay chat as a tool in the autonomous development of ESL learners' English language ability: An exploratory study. System, 32, 321-335.
- Çağlar, S. ve Savaşer S. (2010). İnternet ve çocuk pornografisi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1),1001-1008.
- Demirel, M., Yörük, M. ve Özkan, O. (2012). Çocuklar için güvenli internet: güvenli internet hizmeti ve ebeveyn görüşleri üzerine bir araştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(7), 54-68.
- Doğan, K. ve Ersoy, A. F. (2020). Öğrencilerin problemleri internet kullanımının okul sosyal hizmeti bağlamında değerlendirilmesi: nitel bir çalışma. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 55(3), 1822-1836.
- Greenfield, P. M. ve Subrahmanyam, K. (2003). Online discourse in a teen chatroom: New codes and new modes of coherence in a visual medium. Journal of Applied Developmental Psychology, 713, 725-735.
- Günel, A., Turhal, Ç. Ü., ve İmal, N. (2011). İlköğretim öğrencileri arasında internet kullanımının incelenmesine yönelik anket çalışması. 4. Ağ ve Bilgi Güvenliği Sempozyumu, Ankara.
- Kaşıkçı, D.N., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E. ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. Eğitim ve Bilim Dergisi, 39(171), 230-239.
- MEB, (2018). Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programı (İlkokul 1,2,3, ve4. Sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=407> Erişim Tarihi: 28.05.2021

- Mert, M., Bülbül, H.İ. ve Sağıroğlu, Ş. (2012). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda güvenli internet kullanımı. TÜBAV Bilim Dergisi, 5(4), 1-12.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Sage Publications Inc.
- Ölçek, G. (2014). İlköğretim okullarında görev yapan müdürlerin teknoloji liderliği düzeylerine ilişkin okul müdürü ve öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. ve Hoagwood, K. (2013). Purposeful Sampling for Qualitative Data Collection and Analysis in Mixed Method Implementation Research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42, 533-544.
- Starman, A. B. (2013). The case study as a type of qualitative research. *Journal Of Contemporary Educational Studies*, 1, 28-43.
- Tekin, A. ve Polat, E. (2016). Ortaokul öğrenci velilerinin güvenli internet kullanımı farkındalığı. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 5(2), 80-92.
- TDK. (2021). Güncel Türkçe sözlük. <http://tdk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 28.05.2021
- Valcke, M., De Wever, B., Van Keer, H., ve Schellens, T. (2011). Long-term study of safe Internet use of young children. *Computers & Education*, 57(1), 1292-1305.
- Yalçın, N. (2006). İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı? IV. Bilgi Teknolojileri Kongresi Akademik Bilişim Bildiriler Kitabı, s.585-588. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, R., Karaoğlan Yılmaz, F.G., Öztürk, H.T. ve Karademir, T. (2017). Lise öğrencilerinin güvenli bilgisayar ve internet kullanım farkındalıklarının incelenmesi: Bartın ili örneği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 7(1), 83-114.

